

DISmode

„Онлайн обучение за подкрепящи модератори за младежи с увреждания в процеса на преход от училищно към висше образование“

Номер на проекта: 2022-2-PT02-KA220-YOU-000095234

Работен пакет 2 : Резултати от проекта

Резултат 2 (R2): „Наръчник относно адаптации в приобщаващото образование, включително насоки и съвети“

Версия 4, ноември 2024 г.

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA). Нито Европейският съюз, нито EACEA могат да носят отговорност за тях.

Автори:

**BULGARIAN
INCLUSION
SUPPORT
TEAM**

ipb

**INSTITUTO POLITÉCNICO
DE BRAGANÇA**

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA). Нито Европейският съюз, нито EACEA могат да носят отговорност за тях.

Съдържание

Въведение	3
1. Равенство и прилагане на приобщаващо образование в Европа	9
2. Академични изисквания и разумни приспособявания/ адаптации	18
3. Екип за подкрепа и консултации	25
4. Идентифициране на потребностите на учащите с увреждания	28
5. Универсален дизайн на учене – проблеми и възможности	30
6. Компетентности и нагласи на приобщаващия преподавателски екип за насърчаване на приобщаващото преподаване	35
7. Използването на нови информационни технологии в учебния процес	41
8. Ключови въпроси, които трябва да имате предвид, когато планирате лекции/преподаване/учебни дейности	46
9. Как да реализираме успешно дистанционно обучение с помощта на най- добрите практики на Универсалния дизайн на учене в рамките на онлайн обучение?	53
10. Насоки за достъпност при изготвяне на визуално съдържание	62

Въведение

Целта на приобщаващото образование е да предаде посланието, че *„всеки учещ има значение и е важен еднакво заедно с всички останали“*. За съжаление, не всички професионалисти прилагат това, тъй като все още някои от тях продължават да маргинализират определени студенти, които срещат увреждане, за да навлязат в масовото висше образование.

Съгласно [член 24 от Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания](#):

1. Страните в ООН признават правото на образование на хората с увреждания. С оглед на реализирането на това право без дискриминация и на базата на равни възможности, държавите

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA). Нито Европейският съюз, нито EACEA могат да носят отговорност за тях.

осигуряват приобщаваща образователна система на всички нива и учене през целия живот, насочено към:

- а. Пълното развитие на човешкия потенциал и чувството за достойнство и самооценка и засилването на зачитането на правата на човека, основните свободи и човешкото многообразие;
- б. Развитието от хората с увреждания, на тяхната личност, таланти и креативност, както и на техните умствени и физически способности, до най-пълния им потенциал;
- в. Да се даде възможност на хората с увреждания да участват ефективно в едно свободно общество.

2. При осъществяването на това право държавите гарантират, че:

- а) хората с увреждания не са изключени от общообразователната система на базата на увреждане и децата с увреждания не са изключени от задължително начално образование или от средното образование;
- б) хората с увреждания имат достъп до приобщаващо, качествено и основно и средно образование наравно с останалите в общностите, в които живеят;
- в) направени са необходимите адаптации според конкретните нужди;
- г) хората с увреждания получават необходимата подкрепа в рамките на общообразователната система, за да се улесни тяхното ефективно образование;
- д) предоставят се ефективни индивидуализирани мерки за подкрепа в средата, които максимизират академичното и социално развитие, в съответствие с целта за пълно приобщаване.

3. Държавите дават възможност на хората с увреждания да усвояват житейски умения и умения за социално-емоционално развитие, за да улеснят тяхното пълно и равно участие в образованието и като членове на общността. За тази цел правителствата предприемат подходящи мерки, включително:

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA). Нито Европейският съюз, нито EACEA могат да носят отговорност за тях.

- а) Улесняване на изучаването на брайлово писмо, допълващи и алтернативни начини, средства и формати на комуникация и умения за ориентиране и мобилност и улесняване на подкрепа и менторство;
- б) Улесняване на изучаването на жестомимичния език и насърчаване на езиковата идентичност на общността на лица с нарушен слух;
- в) Гарантиране, че образованието на лица, и по-специално деца, които са със сензорни увреждания, се предоставя на най-подходящите езици и начини и средства за комуникация за индивида и в среда, която максимизира академичното и социално развитие.

4. За да подпомогнат реализирането на това право, страните предприемат подходящи мерки за наемане на преподавателски и помощен преподавателски персонал, който трябва да бъде квалифициран, както и за обучение на специалисти и персонал, които работят на всички нива на образование. Такова обучение включва информираност за хората с увреждания и използването на подходящи допълващи и алтернативни начини, средства и формати на комуникация, образователни техники и материали в подкрепа на хората с увреждания. Всички тези препоръки са взети предвид в това обучение на подкрепящи модератори на хората с увреждания от консорциума по проекта „DISMODE“.

5. Страните гарантират, че хората с увреждания имат достъп до висше образование, професионално обучение, образование за възрастни и учене през целия живот без дискриминация и на равна основа с останалите без увреждания. За тази цел държавите гарантират, че на хората с увреждания се предоставят разумни условия за участие.

С подписването на [Хартата за висше образование „Еразъм“ \(ECHE\)](#) над 5000 институции за висше образование (VOU) се ангажираха да спазват изцяло принципите на недискриминация, изложени в програмата „Еразъм+“, и да

гарантират равен достъп и възможности за включване на участници в мобилности от всички страни. Всяко висше учебно заведение (ВУЗ), след като подпише тази харта, се ангажира да осигури равен достъп и възможности за участници от всякакъв произход. Следователно, студенти и персонал с физически, психически или здравословни проблеми могат да се възползват от услугите за подкрепа, които приемащата институция предлага на своите студенти и персонал.

Целта на този наръчник е да предостави допълнителни знания на кандидатите да станат подкрепящи модератори на младежи с увреждания с подходящи методи, стратегии, съвети и практики, които могат да осигурят правилното изпълнение на работата им. Те се основават на [универсалния дизайн за обучение](#).

Целта на нашия консорциум е висшите учебни заведения, с които работят или представляват партньорите (в случая на IPB, Португалия), да осигури максимален достъп на всички лица, желаещи да получат висше образование или да участват във форми на учене през целия живот, за да развият своя талант и творчески потенциал чрез създаване на достъпна среда за качествено образование и успешното им интегриране в естествената социална среда за постигане на личен просперитет и качество на живот, гарантиращи тяхната независимост и самостоятелност.

Наръчникът може да бъде полезен и за академичния персонал, включително разработчици на учебни програми и курсове, които искат да създадат и внедрят приобщаваща учебна среда.

Успехът на създаването на приобщаващо образование като ключ към създаването на приобщаващи общества зависи от съгласието между всички съответни партньори относно обща визия, подкрепена от редица конкретни стъпки, които трябва да бъдат предприети, за да се приложи тази визия на практика.

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA). Нито Европейският съюз, нито EACEA могат да носят отговорност за тях.

Много фактори могат да помогнат за улесняване на приобщаването и равнопоставеността в образованието, някои от тях са уменията и нагласите на педагогическия персонал, като се започне от ръководителите на самите образователни институции, през създаване и прилагане на педагогически стратегии, инфраструктурата, финансирането на ресурсите, професионалното развитие и др.

Преподавателите имат много важна роля, тъй като те трябва да намерят и прилагат методи за подобряване на равните възможности и качествено образование за всички обучаващи се чрез насърчаване на взаимодействието и участието, така че всички учаци да могат да се насладят на осмислен учебен опит и ангажираност в други дейности. Преподавателите трябва да си сътрудничат с други професионалисти, като например модераторите за подкрепа на хора с увреждания, за осигуряването на по-цялостна подкрепа.

Преминаването към приобщаващо висше образование трябва да е постепенно, което трябва да се основава на ясно формулирани принципи, които се отнасят до системно развитие и мултиобразователни секторни подходи, включващи всички нива на обществото.

Очаква се подкрепящите модератори на младежи с увреждания да изпълняват няколко задължения и задачи (**вижте Резултат 1 Нов функционален профил на модераторите за подкрепа на младежи с увреждания за допълнителна информация**), които са ясно свързани с приобщаващото образование:

- систематично установяване на нуждите от индивидуално развитие, учене, личностно и социално израстване на младежите с увреждания, езикова и гражданска компетентност за планиране и прилагане на учебен процес, насочен към младежа;

- в сътрудничество с други професионалисти в образователната институция да планира координиран учебен процес с цел включване на всички учащи и насърчаване на тяхното израстване;
- да планира приобщаващ учебен процес и среда, определяйки конкретни резултати, които да бъдат постигнати за всеки обучаем, и избирайки подходящи методи, техники, инструменти и ресурси;
- да създаде приобщаваща, интелектуално стимулираща, емоционално и физически безопасна среда за учене, като подкрепя достойното, отговорно и безопасно поведение на обучаемия, прилагайки подходящия подход за развитие на всеки обучаем;
- да си сътрудничи с родителите по отношение на обучаемия при идентифициране на индивидуалните потребности от обучение, планиране и прилагане на решения;
- да осигури осъществяването на учебен процес, който отговаря на нуждите на индивидуалното развитие на обучаемия и е близък до житейските ситуации;
- да умее да дава съвети относно прилагането на различни методи, техники и средства за обучение в съответствие с потребностите на индивидуалното развитие на обучаемия и резултатите от обучението, които трябва да се постигнат;
- в сътрудничество с преподаватели, педагогически помощен персонал, ръководството на образователната институция, учащите и родителите на учащите, да съобщават информация относно растежа, представянето на учащия и необходимата подкрепа за подобряване на обучението”.

1. Равенство и прилагане на приобщаващо образование в Европа

Образованието е признато като човешко право в член 26 от „Всеобщата декларация за правата на човека“ на ООН през 1948 г. През 1960 г. „Конвенцията срещу дискриминацията“ на ЮНЕСКО обявява, че дискриминацията в образованието е нарушение на правата, заявени във „Всеобщата декларация за правата на човека“. В член 1, дискриминацията се обяснява като „всяко различие, изключване, ограничение или предпочитание, което, основаващо се на раса, цвят на кожата, пол, език, религия, политическо или друго мнение, национален или социален произход, икономическо състояние или рождение, има за цел или ефект от обезсилване или нарушаване на равното третиране в образованието“. Въпреки, че увреждането не е включено в „Конвенцията срещу дискриминацията“ като

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA). Нито Европейският съюз, нито EACEA могат да носят отговорност за тях.

характеристика, която би довела до каквато и да е форма на дискриминация, през следващите години увреждането е международно признато като възможна причина за дискриминация в образованието, като се посочва, че правото на образование за всички учащи.

На първо място, приобщаващото образование за хора с увреждания е гарантирано право от *Всеобщата декларация за правата на човека*¹. Освен това на 13 декември 2006 г. ООН прие *Конвенцията за правата на хората с увреждания (КПХУ)*² и факултативния протокол към нея³. Тази конвенция съдържа основните права на човека и личната свобода. Конвенцията подчертава правото на приобщаващо образование с *общ коментар (№ 4) през 2016 г.* Тя подчертава, че признаването на приобщаването като ключ към постигане на правото на образование трябва да се засили. Конвенцията за Правата на хората с увреждания също закрепя първия правно обвързващ инструмент, който съдържа препратка към концепцията за качествено приобщаващо образование. *Цел за устойчиво развитие №4* утвърждава стойността на приобщаващото, качествено и справедливо образование. ***Приобщаващото образование е от основно значение за постигането на висококачествено образование за всички учащи, включително тези с увреждания, и развитието на приобщаващи, мирни и справедливи общества.*** Посоченият по-горе член 24 от КПХУ показва, че:

1. Държавите-страни признават правото на образование на хората с увреждания. За да реализират това право без дискриминация и въз основа на равни възможности, държавите гарантират приобщаваща образователна система на всички нива и учене през целия живот, насочено към:

¹Обединените нации. (1948 г.). *Всеобща декларация за правата на човека*.
https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/eng.pdf

²Обединените нации. (2006). *Конвенция за правата на хората с увреждания*.
<https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities-2.html>

³Обединените нации. (2006). *Факултативен протокол към Конвенцията за правата на хората с увреждания*. <https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities/optional-protocol-to-the-convention-on-the-rights-of-хора-с-увреждания.html>

- 1.1. пълното развитие на човешкия потенциал и чувството за достойнство и самооценка, както и засилването на зачитането на човешките права, основните свободи и човешкото многообразие;
 - 1.2. развитието от хората с увреждания на тяхната личност, таланти и креативност, както и на техните умствени и физически способности, до техния най-пълен потенциал;
 - 1.3. дават възможност на хората с увреждания да участват ефективно в едно свободно общество.
2. При реализирането на това право държавите - страни по споразумението гарантират, че:
 - 2.1. лицата с увреждания не са изключени от общообразователната система на базата на увреждане и този учащ с увреждания не е изключен от задължително основно образование или средното образование на базата на увреждане;
 - 2.2. хората с увреждания имат достъп до приобщаващо, качествено и основно образование и средно образование наравно с останалите в общностите, в които живеят;
 - 2.3. осигурено е разумно приспособяване към изискванията на индивида;
 - 2.4. хората с увреждания получават необходимата подкрепа в рамките на общообразователната система, за да се улесни тяхното ефективно образование;
 - 2.5. ефективни индивидуализирани мерки за подкрепа се предоставят в среди, които максимизират академичното и социално-емоционално развитие, в съответствие с целта за пълно включване.
3. Държавите страни дават възможност на хората с увреждания да усвояват умения за живот и социално развитие, за да се улесни тяхното пълно и равно участие в образованието и като членове на общността.

За тази цел, Държавите членки предприемат **подходящи мерки**, включително:

- 3.1. улесняване на изучаването на брайлово писмо, допълващи и алтернативни начини, средства и формати на комуникация и умения за ориентиране и мобилност, както и улесняване на партньорска подкрепа и менторство;
 - 3.2. улесняване на изучаването на жестомимичен език и насърчаване на езиковата идентичност на общността на глухите;
 - 3.3. гарантиране, че образованието на лица, и по-специално на учащи, които са със сензорни увреждания, се предоставя на най-подходящите езици и начини и средства за комуникация за индивида и в среда, която повишава академичното и социално-емоционалното развитие.
4. За да подпомогнат реализирането на това право, страните-членки предприемат подходящи мерки за наемане на преподаватели, включително преподаватели с увреждания, които са квалифицирани по езика на знаците и/или брайловото писмо и за обучение на специалисти и персонал, които работят на всички нива на образование. Такова обучение трябва да включва информираност за хората с увреждания и използването на подходящи допълващи и алтернативни начини, средства и формати на комуникация, образователни техники и материали в подкрепа на хората с увреждания.
5. Страните-членки гарантират, че хората с увреждания имат достъп до общо висше образование, професионално обучение, образование за възрастни и учене през целия живот без дискриминация и на равна основа с останалите. За тази цел държавите-страни гарантират, че за хората с увреждания е осигурено разумно приспособяване.

Член 24 основно изгражда основните нива на приобщаващото образование и съответно насочва държавите-членки и другите институции. **Приобщаващото образование и справедливостта в образованието** са важен дневен ред в световните международни документи за известно време, но застъпничеството за

приобщаващо образование продължава да расте. В Програмата за устойчиво развитие до 2030 г. на Организацията на обединените нации (ООН) планът за „действие за хората, планетата и просперитета“ включва 17 цели за устойчиво развитие (ЦУР). Четвъртата цел за устойчиво развитие (SDG 4) е образователната: *„осигуряване на приобщаващо и справедливо качествено образование и насърчаване на възможностите за учене през целия живот за всички“*.

С други думи, справедливост означава да се гарантира, че всеки има достъп до еднакви възможности. В образованието справедливостта в образованието означава, че всеки има достъп до еднакви качествени възможности за образование. Тъй като образованието се счита за средство за трансформиране на живота на младежта, за осигуряване на възходяща социално-икономическа мобилност и ключ към превенция на бедността, е важно да се осигури достъп до образование и записване в университет за всички младежи. Образователната справедливост трябва да бъде осигурена чрез подобряване на образователните системи, образователни програми и класове, като се вземе предвид голямото разнообразие от характеристики и нужди на учащите и чрез осигуряване на образование за всички.

Можем да заключим, че образованието за всички е в основата на приобщаващото образование. Декларацията на ЮНЕСКО от Саламанка от 1994 г.⁴ признава важноста да се работи за **„университети за всички“** – институции, които включват всички, отдават значение на различията, подкрепят ученето и отговарят на индивидуалните нужди. Както беше посочено **„Образование за всички ефективно означава ЗА ВСИЧКИ, особено тези, които са най-уязвими и най-нуждаещите се“**⁵. Това беше нова посока за приобщаващо образование, като се

⁴ЮНЕСКО. (1994). Изявлението от Саламанка и рамка за действие относно образованието със специални нужди. ЮНЕСКО.

⁵ЮНЕСКО. (1994). Изявлението от Саламанка и рамка за действие относно образованието със специални нужди. ЮНЕСКО. страница 4.

гарантира, че учащите със специални образователни потребности имат равно право на образование, за да учат в университети заедно със своите съучащи без увреждания.

Успехът на приобщаващо образование като ключ към създаването на приобщаващи общества зависи от съгласието между всички съответни партньори относно обща визия, подкрепена от редица конкретни стъпки, които трябва да бъдат предприети, за да се приложи тази визия на практика. Преминаването към приобщаващо висше образование е постепенно, което трябва да се основава на ясно формулирани принципи, които се отнасят до системно развитие и мултиобразователни секторни подходи, включващи всички нива на обществото. Пречките пред неговото осъществяване могат да бъдат намалени чрез активно сътрудничество между политиките, образователния персонал и други заинтересовани страни, включително активното участие на членове на местната общност, като политически и религиозни лидери, служители на местно ниво и медии.

Европейският съюз и неговите институции насърчават приобщаваща среда, особено в европейската образователна система. В първата стъпка всички европейски законодателни системи напредват в хармония с разпоредбите на ООН. Всички членки на ЕС приеха протоколите на ООН за правата на хората с увреждания за прилагането на тяхната образователна система. *Европейската конвенция за правата на човека (ЕКПЧ)* ⁶ в член 14 гласи, че „ползването на правата и свободите, посочени в тази конвенция, се гарантира без дискриминация на каквато и да е основа като пол, раса, цвят на кожата, език, религия, политически или други убеждения национален или социален произход, принадлежност към национално малцинство, имотно, рождение или друго

⁶Съвет на Европа. (2010). Европейската конвенция за правата на човека.
https://www.echr.coe.int/documents/convention_eng.pdf

положение”. Съгласно Договора за Функциониране на Европейския съюз⁷, „При определянето и изпълнението на своите политики и дейности Съюзът се стреми да се бори с дискриминацията, основана на пол, раса или етнически произход, религия или убеждения, увреждане, възраст или сексуална ориентация“ (чл. 10).

В допълнение към тях Европейската комисия подчертава чрез *Европейския стълб на социалните права (2017 г.)*,⁸ че „Всеки има право на качествено и приобщаващо образование, обучение и учене през целия живот, за да поддържа и придобива умения, които му позволяват да участва пълноценно в обществото и управлявайте успешно преходите на пазара на труда“. Освен това както Европейската комисия, така и Европейският съвет работят съвместно по прилагането на *стратегии за образование и обучение (ЕТ 2020)*⁹ за постигане на приобщаващо образование, равенство, справедливост, недискриминация и насърчаване на гражданските компетентности като приоритетни области за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението.

Освен това *Европейският закон за достъпността*¹⁰ има за цел да насърчи и подобри функционирането на вътрешния пазар за достъпни продукти и услуги, като премахне бариерите, създадени от различни правила в държавите-членки. Този акт обещава ползи за бизнеса, хората с увреждания и възрастните хора.

⁷Европейски съюз. (2012). Консолидиран вариант на договора за функционирането на Европейския съюз. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=EN>

⁸Европейска комисия. (2017). *Европейският стълб на социалните права в 20 принципа*. https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_en

⁹Стратегическата рамка за европейско сътрудничество в образованието и обучението (ЕТ 2020) е форум, който позволява на държавите-членки да обменят най-добри практики и да се учат една от друга. https://ec.europa.eu/education/policies/european-policy-cooperation/et2020-framework_en

¹⁰Европейски закон за достъпността. <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1202#:~:text=The%20European%20accessibility%20act%20is,EU%20leading%20to%20costs%20reduction>

Съветът на Европа¹¹ насърчава правата и пълноценното участие на хората с увреждания в обществото и по-специално в образованието. От 2009 г. насам са разработени няколко препоръки за осигуряване на пълно включване на студенти и младежи с увреждания (2009, 2010 и 2013).

„Докладът за основните права“ през 2020 г.¹² предостави описание на напредъка на ЕС по въпросите на основните права на ниво ЕС. Една част от доклада е посветена на правата на студентите. Въпреки, че отчита леко подобрене, проблемът с правата на студентите остава толкова важен, колкото и преди, тъй като всеки четвърти студент е в риск от бедност и социално изключване, а най-уязвими са тези с мигрантски произход и увреждания. Според него, все още има няколко групи, които изпитват дискриминация в обществото и образованието – студенти с увреждания, учащи със специални образователни потребности и обучителни затруднения, учащи от ромски произход, учащи с различен национален и религиозен произход, мигранти, ЛГБТИК+. Въпреки, че има много планове за насърчаване на приобщаващото образование, се отчита само ограничен напредък в приобщаващото образование за учащи с увреждания.

Основните проблеми са свързани с:

- Разделени образователни системи за учащи със и без увреждания;
- Липса на подкрепа и ресурси в университетите за студенти с увреждания;
- Продължаваща дискриминация срещу учащи с увреждания в образованието и увеличен брой учащи със специални потребности в образованието.

¹¹Съвет на Европа (nd). *Студенти с увреждания* . <https://www.coe.int/en/web/студенти/студенти-с-увреждания>

¹²Агенция на Европейския съюз за основните права (орган или агенция на ЕС) (2020 г.). *Доклад за основните права* . https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/a7ce368c-ab89-11ea-bb7a-01aa75ed71a1/language-en?WT.mc_id=Selectedpublications&WT.ria_c=41957&WT.ria_f=5713&WT.ria_ev=Търсене

Важно е да се разбере, че включването и интеграцията са две отделни неща. Включването има за цел пълното участие на всички учащи в класната стая, тъй като това е процесът на преподаване на учащите по начин, който може да бъде от полза за всички учащи, тъй като всички учащи учат по различен начин. Интеграцията, от друга страна, се фокусира главно върху приемането на учащи със специални образователни потребности (СОП) в общото образование.

Следвайки интеграционния подход, учащият със СОП трябва да се впише в класната стая и по този начин, за да отговори на нуждите си в подхода на включване, не е достатъчно младежът да е в класната стая. Той трябва да намери в обучителната институция това, от което се нуждае, за да научи и да се развива, което означава, че въпросната институция е готова да приеме всички учащи, независимо от техните характеристики и специфики, както е посочено и препоръчано в декларацията от Саламанка през 1994 г. Фокусът е и върху подобряване на участието, не само за учащия със СОП, но и за всички останали и за посрещане на нуждите на учащия. За това целият университет трябва да се промени и адаптира към новата реалност.

Професионалните вярвания и отношение към приобщаващото образование са много важни, тъй като техните убеждения влияят върху решенията относно учащите, които влизат в масовото образование. Ако професионалистите не подкрепят включването, тогава повечето учащи просто ще бъдат интегрирани в общото образование, вместо да бъдат включени. Важно е, обучението за професионалисти да се занимават с вярвания и нагласи и в допълнение да установят общо разбиране и ясни насоки за включване.

2. Академични изисквания и разумни приспособявания/ адаптации

Вие, като подкрепящ модератор за младежи с увреждания, трябва да работите за модифициране на академичните изисквания, ако е необходимо и подходящо, за да се гарантира, че те не дискриминират или нямат ефект на дискриминация въз основа на увреждане срещу квалифицирани кандидат-студенти или студенти с увреждания.

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA). Нито Европейският съюз, нито EACEA могат да носят отговорност за тях.

Ако е подходящо, модификациите могат да включват, но не се ограничават до:

- промени в кандидат-студентските изпити,
- промени в продължителността на времето, разрешено за изпълнение на изискване,
- промени на необходимите специфични дисциплини/курсове и
- адаптиране на начина, по който се провежда даден курс/дисциплина.

Освен това трябва да проверим дали сградите на всеки университет са приспособени спрямо елементите на достъпната среда (касаещи входни/изходни и комуникационни пространства, помещения и пространства за общо ползване, санитарно-хигиенни и спомагателни помещения). включително:

- стълби, рампи, асансьори и др.
- достъпни паркоместа
- достъпни седалки / пейки / столове
- достъпен вход/изход
- достъпни фойета и коридори
- достъпни тоалетни
- достъпно и подходящо подово покритие и светлина.

Академичните изисквания, трябва да бъдат одобрени от университета и неговия академичен съвет, както и онези, пряко свързани с изискванията за дипломиране при всички положение не трябва да бъдат дискриминационни.

Когато е уместно, на студентите с увреждания трябва също да бъде разрешено да предоставят принос в процеса на по-нататъшно развитие на обучението. Резултатната документация трябва да включва обяснение на академичните изисквания, както и старателна оценка на алтернативите за постигане на образователната цел.

В опитите си да направят подходящи академични адаптации, членовете на факултета, персоналот, осигуряващ услугите за студенти с увреждания, модераторите за подкрепа на хората с увреждания и студенти/младежи с увреждания трябва да работят заедно, за да разработят разумни приспособявания, които отговарят на индивидуалните образователни нужди на студентите с увреждания, без да променят фундаменталното естество на услугата, програмата или/или дейността и без да създава неоправдана финансова или административна тежест.

По време на този интерактивен процес на младеж с увреждане трябва да се даде възможност да изрази предпочитание сред възможните приспособления и заявеното предпочитание трябва да се вземе предвид в процеса на обучение.

Видът и количеството на услугите за подкрепа, предоставяни на студенти с увреждания, се определят от ректора на всеки университет или представител на програмата за студенти с увреждания, след консултация със студента, който търси тези възможности, и ако е подходящо, със засегнатия факултет и неговия персонал. Придружители, помощни дигитални технологии, екранни четци за лична употреба или други устройства или услуги от личен характер са възможности за подобрения.

Включването, услугите за подкрепа и програмите, които са достъпни за тези студенти в определен университет, могат да включват, но не се ограничават до:

- Дейности за координиране и администриране на специализирани услуги, включително консултации с преподаватели за студенти със специални образователни потребности, свързани с техните увреждания.
- Консултации и съвети, свързани с увреждания, включително специализирано академично, професионално и партньорско консултиране.

- Връзки с центрове за специализирана подкрепа, включително насочване към последващи услуги към тези центрове.
- Адаптивни/помощни дигитални технологии (напр. TTS (текст към реч), помощни устройства за слушане, адаптивен компютърен хардуер или софтуер), включително нови устройства, които може да станат достъпни с нововъзникващите технологии.
- Жестомимичен преводач.
- Водене на бележки по време на академични дейности.
- Помощ за мобилност в факултета до и от курсове и свързани с тях образователни дейности (предоставени от факултети, чиято топография и дейности изискват такова настаняване).
- Екранни четци.
- Съдействие при регистрация, включително приоритетно записване, съдействие при заявления за финансова помощ и свързани услуги за колеж.
- Услуги за транскрипция на учебното съдържание, включително, но не само, предоставяне на записани, с голям шрифт или брайлово принтирани материали.
- Специален паркинг, включително регистрация за паркиране в факултета, договорености за временно разрешение за паркиране и помощ при кандидатстване за студенти, които нямат съответния стикер.
- Допълнителна специализирана ориентация за запознаване на студентите със средата на факултета. Улесняване на полагането на тестове, включително удължено време, адаптиране (на режима или представянето, но без промяна на съдържанието, обхвата или дълбочината) на тестовете и наблюдение на полагането на тестове от учащи с увреждания.
- Факултетите могат да изберат да предлагат специализирано обучение или диагностична оценка, която не се предоставя по друг начин.

- Допълнително настаняване, услуги за поддръжка и програми могат да бъдат предоставени според нуждите на студентите с увреждания, особено причинени от пандемията COVID-19.

Освен това **младежите с увреждания имат право** на:

- да изискват формиране на дейности в зависимост от конкретните образователни потребности;
- да съгласуват времето за провеждане на учебните занятия между студентската група и преподавателя;
- да организират индивидуални консултации с преподавателите по взаимно съгласие;
- да се явяват на изпити с индивидуален протокол след предварително уговаряне на датата на изпита със съответния преподавател;
- явяване на семестриален изпит онлайн (например чрез ZOOM) – за трудноподвижни студенти – след подаване на заявление до ректора;
- да се премине към дистанционно обучение;
- да се обучават по индивидуален учебен план.

За тези студенти с увреждания, които биха искали да бъдат обучавани само виртуално (чрез е-университет), трябва да има алтернативно множество възможности и ресурси за обучение като:

- Интернет базирана система, предоставяща следните услуги:
 - електронна поща;
 - тематична и процесно ориентирана информация;
 - пространство за трансфер на информация на ниво файл;
 - средства за директна комуникация между потребителите на мрежата;
 - специализирани форуми;
 - календар на текущите събития;
 - специализирана среда за електронно публикуване на информация;

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA). Нито Европейският съюз, нито EACEA могат да носят отговорност за тях.

- предоставяне на лично досие;
- електронни ресурси от доклади и конференции;
- електронна база данни за научни разработки и публикации на преподаватели и др.
- Интернет базирана система за електронно и дистанционно обучение със специализиран модул за подпомагане на обучението на целеви групи студенти. Учебните материали и ресурсите за самоподготовка, предоставени на студентите, трябва да включват:
 - Лекции, разпределени по теми в отделни файлове, както и включени други материали (въпроси, задачи и др.);
 - Теми за разработване на курсови работи /конспекти, казуси/ и изисквания към тях;
 - Списък на препоръчителната литература по всяка дисциплина;
 - Въпросник (конспект) за провеждане на семестриален изпит;
 - Данни за преподавателя;
 - Възможност за провеждане на онлайн консултации с лектори;
 - Тестове онлайн и други информационни и административни услуги;
 - Видеоконферентна система и виртуална библиотека.

Освен това студентите, които се нуждаят от помощни средства и услуги и разумни модификации или приспособяване, трябва да подадат заявките си до службата за услуги за студенти с увреждания възможно най-рано, за да улеснят графика или включване на ресурсен персонал, оборудване и/или други материали. Отговорните лица за програмата за студенти с увреждания установяват насоки в факултета за прилагане на предоставянето на услуги.

Студентите, на които е отказано, могат да обжалват решението чрез неформални и официални процедури за разрешаване на спорове в факултета (например до съответния омбуцман). Всеки факултет трябва да приеме и публикува процедури за оплаквания, осигуряващи подходящи процедури за надлежен процес и за

бързо и справедливо разрешаване на спорове. Услугите, разрешени от директора на програмата за студенти с увреждания, трябва да продължат по време на процеса на оплакване.

3. Екип за подкрепа и консултации

Във всеки университет би трябвало да бъде създаден системен екип за подкрепа и консултации за услуги за студенти с увреждания, за да преглежда, оценява и препоръчва образователни и административни политики, които отговарят на нуждите на младежите с увреждания. Екипът би трябвало да се събира ежегодно при необходимост и поддържа и предоставя обобщени бележки от срещите.

Възможната **структура на такъв екип** може да бъде:

1. Председателят се назначава от ректора за срок от минимум две години.
2. Един зам.-председател по студентска и учебна дейност за срок от минимум две години.
3. Двама студенти с увреждания.
4. Двама представители на Академичния съвет.
5. Един представител от административния персонал.
6. Членството трябва да включва представителство от различни факултети и категории увреждания.

Всеки университет би трябвало да създаде консултативен екип относно услугите за студенти с увреждания, за да подпомага оценката на текущите политики и процедури на факултета, свързани със студенти с увреждания, да разработва планове, свързани с програми и услуги за студенти с увреждания, да определя приоритети, да преглежда реализацията на тези приоритети. Всеки факултет предоставя ежегодно данни за записаните студенти с увреждания.

Подкрепящите модератори на младежи с увреждания трябва да работят интензивно с ресурсни учители/преподаватели/ментори, което също трябва да се определи при формирането на групи в зависимост от специфичните образователни потребности.

Функциите на **модераторите за подкрепа на младежи с увреждания** трябва да включват:

- обсъждане на съдържанието на курса;
- предоставяне на обратна връзка за хода на работата;
- степенуване на задачите по трудност за отделните учащи;
- поддържане на работните планове на учащите;
- мотивиране на учащите;
- подпомагане работата на студентите по индивидуалните им проекти;
- преподаване в присъствени семинари/вебинари;
- консултации по административни въпроси.

Модераторите за подкрепа на младежи с увреждания също трябва да подкрепят:

- преподавателят по време на провеждането на някои консултации, да анализира, обобщава и да му предава въпросите на студентите, възникнали в хода на консултацията, да информира преподавателя за хода на подготовката на студентите;
- онлайн консултации;

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA). Нито Европейският съюз, нито EACEA могат да носят отговорност за тях.

- самостоятелната работа на студентите, да ги консултира при подготовката на есета, реферати, курсови работи и др.;
- ориентирането на учащите в степента, в която са усвоили учебния материал, в организацията и планирането на подготовката им;
- вземането на решение от преподавателя за евентуални адаптации, акцентиране върху конкретен проблем по време на консултациите, допълнителна видео лекция и др./ в процеса на подготовка на студентите;
- подобряване на мотивацията на учащите за учене, насърчаване на стремежа им към образование;
- публикуване на информация в платформата за електронно и дистанционно обучение.

По време на обучението комуникацията с тях се осъществява:

- писмено по имейл;
- лично - по време на консултациите;
- аудио / видео - през Skype или ZOOM и др.;
- чрез цялостната интегрирана система за уеб базирано обучение / приложение на хибридно обучение
- получаване на допълнителни материали, въпроси, задания, връщане на готови работи, получаване на информация за графика и евентуални промени в него, както и комуникация с колеги.

4. Идентифициране на потребностите на учащите с увреждания

При извършване на оценката на индивидуалните потребности на учащите с увреждания, специалистите от горния екип за поддръжка следва да съблюдават:

- Използване на методики за оценка (*напр. Методика за оценка на образователните потребности на учащите, Методика за функционална оценка и работа с учащи с когнитивни увреждания и аутистичен спектър, Методика за оценка на индивидуалните потребности на учащи с множествени увреждания*), методи за вербални и невербална оценка. В няколко страни тези адаптации могат да включват използването на система PECS, MACATON, съвместна комуникация, метод Tadoma, метод C-MAP и други методи, инструменти за стандартизиране на рани - тест "Binet-Terman", тест Wexler и др.;
- Отчитане на образователните и личните постижения на учащия;
- Вземане предвид социалното и емоционалното развитие на учащия;
- Използване формални и неформални методи за мониторинг и оценка;

В съответствие с [Международната класификация на функционирането на човека, уврежданията и здравето \(ICF\)](#) на

Световната здравна организация (СЗО) и като се има предвид Международната класификация на болестите на СЗО - МКБ 10, оценяването на учащите се извършва с **Карта за оценка на индивидуалните нужди на учащия**.

Тя съдържа следните компоненти:

- Оценка на функционирането на учащия;
- Становище на екипа, извършил оценката на индивидуалните потребности от ресурсите, необходими за допълнителна подкрепа за личностно развитие на учащия;
- Определяне на спецификата и вида на допълнителната подкрепа – краткосрочна или дългосрочна;
- Препоръка за използване на други услуги, включително социални услуги, или за извършване на други дейности.

5. Универсален дизайн на учене – проблеми и възможности

Прилагането на универсален дизайн за учене може да направи обучението по-достъпно. Например, учебната програма може да бъде направена по-достъпна, като се позволи на учащия да избира между множество начини на оценяване (писмен изпит, устен изпит, изпитно задание и т.н.). Има гъвкави начини за ангажиране на учащите в ученето, като използването на мултимедия и други техники, напр. ролеви игри, използване на помощни инструменти в дейности (образователни работи или продукти за запис на глас и др.). Учебното съдържание може да бъде представено с помощта на устни и визуални помощни материали.

Студентите трябва да имат достъп до материала в различни форми. Например, предоставянето на материала в PDF формат го прави достъпен за тези студенти,

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA). Нито Европейският съюз, нито EACEA могат да носят отговорност за тях.

които разчитат на технологиите за „текст към реч“ (text to speech) или предпочитат да конвертират и отпечатват своите материали в брайлов формат. Освен това учащите със затруднения в четенето, които им пречат да участват активно, трябва да имат достъп до материала, подкрепен със символи на мястото на думите, които им е трудно да прочетат.

Ученето трябва да бъде подкрепено чрез активно включване на учащите във всички дейности. Например, използването на технологии за разпознаване на жестове може да позволи на учащите да взаимодействат с история, използвайки жестове на цялото тяло. Проучване показва, че това „поддържа вълнението сред младежите с увреждания, тъй като те стават активна част от изживяването на историята“. Този метод може да бъде полезен и за тези учаци, които искат да бъдат в процес на движение (да не бъдат статични) или тези, които разчитат на жестове за комуникация (Banes et al, 2019).

Има няколко проблема, които трябва да бъдат разгледани като:

- Идентичността, произходът и способностите диктуват възможностите за образование.
- Механизмите за дискриминация, стереотипизиране и стигматизиране са сходни за всички учаци, изложени на риск от изключване.
- Основна пречка пред включването в образованието е липсата на вяра, че то е възможно и желателно.
- Докато някои страни преминават към приобщаване, сегрегацията все още преобладава.
- Финансирането трябва да е насочено към най-нуждаещите се.
- Преподавателите, учебните материали и учебната среда често пренебрегват ползите от възприемането на разнообразието.

Партньорското сътрудничество може да бъде много ефективно сред студентите, но също и сред преподавателите. Среда, позволяваща партньорско

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA). Нито Европейският съюз, нито EACEA могат да носят отговорност за тях.

сътрудничество, помага на учащите да работят в малки групи и по двойки. Wealther-Thomas at al (2000) предполагат, че *„лекторите трябва да използват различни методи на преподаване, като например интерактивно преподаване, използвайки различни начини за представяне, преглед и наблюдение на инструкциите“*. Когато има опция за допълнителни лектори, единият може да преподава, а другият да наблюдава конкретни студенти. Учащите трябва да бъдат разделени на смесени групи и всеки партньор в съвместното преподаване трябва да преподава същия материал на една от групите. Преподавателите могат да създават учебни станции, като малки групи студенти се редуват на различни станции за инструкции или практика.

Преподавателите могат да се възползват от това партньорско обучение, тъй като могат да използват този метод не само по време на преподаването, както се вижда по-горе, но и като обща философия в техните практики. Например, те могат да имат канал за обмен на добри практики или за обсъждане на притеснения, които имат по отношение на своите учаци. Те могат да използват това за обмен на образователни материали и други ресурси, което е полезно за целия персонал, позволявайки им да придобият повече знания и оптимизъм по отношение на техните случаи и приобщаващи практики.

Това също може да им спести време от създаване на материали от нулата или проучване за ресурси. Партньорското сътрудничество позволява на преподавателите да работят като екип за създаване на по-приобщаваща среда за всички студенти в университета. Заедно те имат повече власт и могат да вземат решения относно структурата на своите класни стаи и цялата университетска среда, за да я направят по-приобщаваща. *Например, това може да бъде предоставяне на различни области, които ще подкрепят включването на учащите.* Една идея е да се използва цветно кодиране в определени части на университета, което ще означава, че една зона ще бъде за релакс (за тези студенти, които може да се чувстват претоварени от шума), друга зона ще бъде за градинарство, друга

зона ще бъде за сензорни дейности и т.н. Такава среда би позволила на повече учащи да се чувстват включени.

Приобщаващото преподаване е комбинация от набор от подходи, които отчитат разнообразните нужди и произход на всички учащи, за да се създаде учебна среда, в която всички учащи се чувстват ценени и където всички учащи имат равен достъп до обучение (Лазаров, 2024).

Учебната среда пряко корелира с резултатите от обучението. Чувството за принадлежност на учащия предвижда мотивация, ангажираност и постижения, които се развиват около учебната среда. Включването на приобщаващи практики на преподаване създава учебна среда, в която:

- Лекторите развиват подкрепящи взаимоотношения със студентите ;
- Лекторите намаляват потенциала за неучтивост и непродуктивни конфликти;
- Участието и ангажираността на учащите се увеличава;
- Учащите са по-склонни да поемат интелектуални рискове, да упорстват с трудни материали и да запазят наученото в различни контексти.

Преподавателите могат да поискат външна подкрепа и да използват алтернативни материали, за да направят своите класни стаи по-приобщаващи. Приобщаващата класна стая означава не само осигуряване на достъп за учащи с увреждания, но и насърчаване и мотивиране на други учащи , които нямат увреждания, да помагат на своите връстници и да учат заедно.

Преподавателите може да се борят да контролират и двете групи и да поддържат хармония между тях. Въпреки това, те могат да използват някои информационни и практически ресурси, за да планират своите стъпки в приобщаващата класна стая.

Универсалният дизайн за учене ¹³помага на лекторите да:

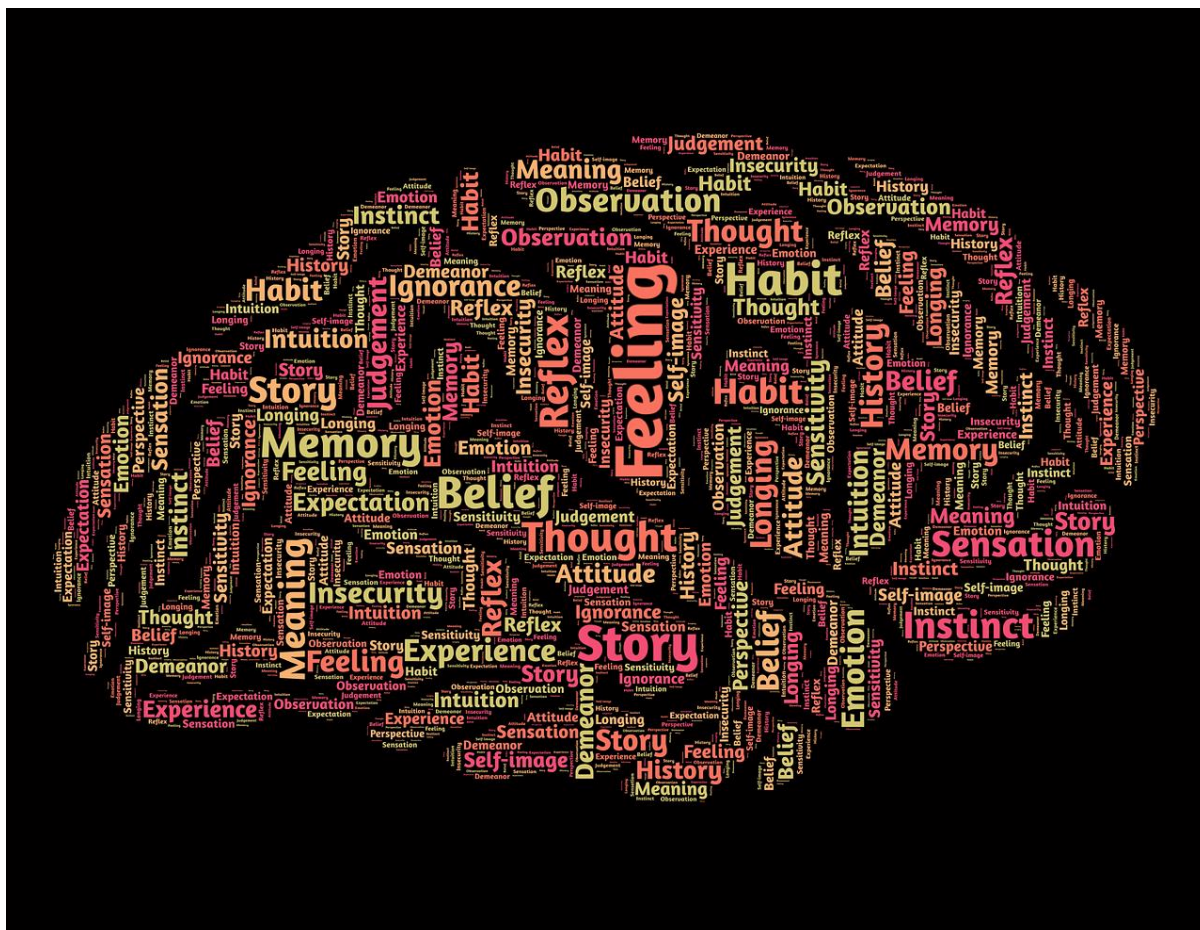
- Създават приветлива, уважителна учебна среда;
- Определят основните компоненти на курса;
- Комуникират ясни и високи очаквания и осигурете конструктивна обратна връзка;
- Осигуряват естествени опори за учене, за да подобрите възможностите за всички учащи;
- Използват методи на преподаване, като вземат предвид различни предпочитания за учене, способности, начини на познание и предишен опит и знания;
- Предлагаат различни начини за учащите да демонстрират знанията си;
- Насърчават уважителното взаимодействие между учащите и тях (напр. обратна връзка от учащите).¹⁴

¹³Контролен списък за универсален дизайн за по-приобщаваща педагогика.
<http://ucat.osu.edu/wordpress/assets/UDL-self-assessment-handout.pdf>

¹⁴Chickering, AW, & Gamson, ZF (1999). Разработване и адаптиране на седемте принципа за добра практика в бакалавърското обучение. *Нови насоки за преподаване и учене* , 1999 (80), 75-81.

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA). Нито Европейският съюз, нито EACEA могат да носят отговорност за тях.

6. Компетентности и нагласи на приобщаващия преподавателски екип за насърчаване на приобщаващото преподаване

По-широкото разбиране на приобщаващото образование означава, че университетите трябва да се отворят за всички студенти, като предоставят равни и качествени образователни възможности, за да отговорят на нуждите на всички студенти. Приобщаващото образование изисква от университетите да се променят и да отговарят на всички учащи, а именно тези, считани за „уязвими“ и „хора с увреждания“. Това предполага, че преподавателите в редовните университети трябва да имат положително отношение и да вярват, че всички студенти имат

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA). Нито Европейският съюз, нито EACEA могат да носят отговорност за тях.

капацитет да учат и налице са педагогически средства, които да дадат възможност на всички студенти да учат в приятелска, безопасна и приобщаваща среда.

Преподавателите трябва да са положителни за собствения си капацитет и трябва да носят отговорност за насърчаване на ученето за всички свои студенти. Както беше предложено от Forlin и Chambers (2011), масовият университетски преподавател е най-важният компонент в успеха на приобщаващото образование¹⁵. Rous добавя към това твърдението, че преподавателите са решаващ елемент в изграждането на по-приобщаващи университети.¹⁶ За да работи в приобщаваща класна стая, преподавателят се нуждае както от положително отношение към приобщаващото образование, така и от „знание“ за приобщаването, „можене“ и „вярване“ в него¹⁷. С други думи, **преподавателят трябва да практикува приобщаващо образование, като го „прави“, „знае“ как да го прави и „вярва“ в това, което прави**. Rous посочва, че тези преподаватели трябва да знаят следното за приобщаващото образование:

- Стратегии за преподаване
- Увреждания и специални нужди
- Как учат учащите с увреждания?
- Какво трябва да научат учащите?
- Организация и управление на класната стая
- Къде да получите помощ, когато е необходимо?
- Идентифициране и оценка на трудностите
- Оценяване и наблюдение на обучението на учащите
- Законодателният и политически контекст

¹⁵Forlin, C., & Chambers, D. (2011). Подготовка на учителите за приобщаващо образование: увеличаване на знанията, но пораждане на опасения. *Азиатско-тихоокеански вестник за обучение на учители* , 39 (1), 17-32. <https://doi.org/10.1080/1359866X.2010.540850>

¹⁶Рауз, М. (2008). Развитие на приобщаваща практика: Роля на учителите и обучението на учители? *Образование на север* , 16, 6–13.

¹⁷Рауз, М. (2008). Развитие на приобщаваща практика: Роля на учителите и обучението на учители? *Образование на север* , 16, 6–13.

„Правене“ означава:

- Превръщане на знанието в действие
- Преминаване отвъд рефлексивната практика
- Използване на доказателства за подобряване на практиката
- Да се научим да работим както с колеги, така и със студенти
- Да станеш професионалист „активист“.

Да вярваш в приобщаващото образование означава:

- Че всички учащи си струва да се образуват
- Че всички учащи могат да учат
- Че имат капацитета да променят живота на учащите
- Че такава работа е тяхна отговорност, а не само задача на специалисти.¹⁸

Приобщаващите преподаватели трябва да притежават положително отношение както към приобщаващото образование, разнообразието в класната стая, така и към уврежданията в допълнение към съдържанието и педагогическите познания на приобщаващата педагогика. Освен това преподавателите трябва да внедряват знанията си в практиката, като непрекъснато отразяват напредъка.

Допълнителна подкрепа за личностното развитие може да включва:

- Психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативни нарушения и физически увреждания;
- Осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана поддържаща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти;
- Осигуряване на обучение по специални предмети за учащи със сензорни увреждания;

¹⁸Рауз, М. (2008). Развитие на приобщаваща практика: Роля на учителите и обучението на учители? *Образование на север*, 16, 6–13. (стр.13, стр.14)

- Ресурсна подкрепа.

Правилата за приобщаване, които всички хора, участващи в образованието, трябва да спазват, са следните:

- Пълно включване на всички учащи в учебните дейности през деня, както в учебните, така и в извънкласните дейности;
- Резултатни и интензивни нива на комуникация както в класната стая, така и по време на интервалите;
- Ежедневна организация на класната стая;
- Гъвкаво адаптиране и модифициране на учебната програма;
- Индивидуално планиране за всеки ден;
- Ефективно предоставяне на индивидуална подкрепа с ресурсите на обща, допълнителна и специална подкрепа;
- Индивидуално приложение на помощни устройства и помощни технологии;
- Съвместна работа или извършване на определени дейности (включително учене заедно с „различни“ учащи);
- Положително отношение към поведението в екстремни/извънредни ситуации.

В обобщение, следните акценти важат за всеки преподавател, който работи с учащи с обучителни затруднения:

- Различно време за преподаване и учене за отделния младеж;
- Учение с малки стъпки;
- Учение чрез повече практика и въвеждане на елементи на проектно базирано обучение;
- Учение с емоции;
- Отчитане на сензорния профил на учащия;
- Отчитане на интересите на учащия;
- Полисензорно представяне на информация;
- Инструкциите са индивидуални, за да се концентрират върху конкретния младеж;

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA). Нито Европейският съюз, нито EACEA могат да носят отговорност за тях.

- Обемът на инструктажите се определя от нуждите на учащия, а не от административните изисквания (продължителност на часовете, последователност и др.);
- Учебните материали са степенувани по сложност;
- На всяко ниво на трудност уменията се усвояват плавно, преди да се премине към следващото ниво;
- На всяко ниво да се прави връзка между различните усвоявани елементи и да не се добавят нови теми в общ аспект;
- Ако е възможно, въвеждане на „предотвратими грешки“ в обучението за повишаване на мотивацията на учащите;
- Не се допуска автоматично изпълнение;
- Към индивидуалните програми трябва да се добавят допълнителни средства за обща мотивация и самоконтрол на учащите;
- Студентите трябва да бъдат ориентирани към разбиране и обмисляне на съответните задачи;
- Спазване на режим и ритуали;
- Елиминиране на допълнителни или случайни дразнители;
- Правене на много повторения;
- Адаптациите се правят по време на грешки;
- Разясняване на адаптациите;
- Като се има предвид малкият успех;
- Ресурсна подкрепа;
- Обучението трябва да се извършва по интерактивни, креативни и иновативни модели;
- Обучението трябва да е безопасно;
- Включване на семеен и общностен контекст;
- Включване на доброволци;
- Обучение с използване на подходящи помощни средства и помощни технологии.

Няма готови универсални рецепти и предписания за отделния младеж с **обучителни затруднения в класа**, но когато преподавателят се съобразява с обсъжданите общи модели, прилага своите компетенции и педагогически опит, добродетелното използване на различни подходящи учебни ще присъстват стилове; преподавателят ще работи с удовлетворение със студента с обучителни затруднения, а този студент ще посещава университета, ще учи с удоволствие и трудностите в обучението ще се преодоляват с лекота.

7. Използването на нови информационни технологии в учебния процес

Използването на нови информационни технологии в образователния процес променя традиционния възглед за образованието и води до:

- Подобряване на механизмите за управление на образованието, базирани на използването на автоматизирани бази данни с научна и педагогическа информация;
- Усъвършенстване на методологията и стратегията за избор на съдържание, методи и организационни форми на обучение, съответстващи на задачите за развитие на личността на учащия в съвременните условия на информатизация на обществото;

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA). Нито Европейският съюз, нито EACEA могат да носят отговорност за тях.

- Създаване на методически системи за обучение, насочени към развитие на интелектуалния потенциал на учащия, формиране на умения за самостоятелно придобиване на знания, информация и обучение, експериментална и изследователска дейност;
- Създаване и използване на компютърни системи за тестване, диагностика, мониторинг и оценка;
- Прилагане на възможностите на електронните учебници като средство за обучение, обект на обучение, средства за управление и комуникация, средства за обработка на информация.

Интегрирането на новите информационни и комуникационни технологии в обучението е обективно обусловено от необходимостта да се отговори на образователните потребности на всички учащи, които са израснали във високотехнологична среда и са активни потребители на високотехнологични продукти и услуги в своето време. ежедневни дейности. Характеристиките на техните възприятия и мислене, формирани в наситена с информация, мултимедийна, интерактивна среда, изискват нови начини за учене и изследване. Те имат пряк достъп до цифровите технологии във всеки аспект от живота си и е съвсем естествено това да оказва огромно влияние върху поведението и начина им на мислене. Това показва, че новите технологии предлагат много повече възможности и същевременно повече предизвикателства пред педагогическите специалисти.

Целите на новите технологии са насочени към личностното развитие на всеки участник в образователния процес, както следва:

- Всички участници учат чрез опит, използвайки съвременни технологии;
- Създаване на интерактивна среда, позволяваща свобода на избора и изявата на всеки младеж;

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA). Нито Европейският съюз, нито EACEA могат да носят отговорност за тях.

- Развиване на умения за работа с компютърни системи и софтуер и комуникационни умения в среда на активно сътрудничество в екип;
- Разширяване на възможностите за социално взаимодействие и съвместна работа;
- Зачитане на индивидуалните различия, потребности и интереси на учащите.

Използването на информационни и комуникационни технологии повишава интереса на учащите към предмета от образователната област, визуално представяне на учебния материал чрез мултимедия. При работа с мултимедийни програми трябва да е осигурена обратна връзка, бързо търсене на необходимата информация, време за запис на множество разговори към хипертекст, заедно с кратък текст, обясненията са придружени от демонстрация на анимационни ефекти и синхронно преобразуване.

Съвременните преподаватели трябва да използват нови технологии в ежедневната си работа, като разширяват учебната среда извън класната стая. Университетът не е просто място, където обучаемите имат достъп до нови технологии, а е пространство, където се използват съвременни педагогически методи и се развиват ключови компетенции (умения) на студентите.

Преподавателите трябва да притежават необходимите знания и умения в приоритетните области на обучението – нови технологии и интерактивни методи. Новите технологии в образованието несъмнено подпомагат процеса на овладяване на знания и умения. В педагогическата практика се наблюдава висока ефективност, когато информацията се използва за комбиниране на различни видове информация - текст, статична графика, аудио и видео.

При използване на информационни технологии в обучението, преподавателите, в допълнение към традиционните методи на преподаване и специфични методи, могат да прилагат следното, за да увеличат своя опит в преподаването и ученето:

- **Поддържащ метод** – при този метод се използват технологии за повишена прецизност при представяне на произведението. Чрез използването на допълнителни програми помага за повишаване на сигурността и увереността на обучаемите;
- **Метод за проверка на контрола** - Технологията помага на учащия да изследва, експериментира и изгражда решения. Софтуерните пакети за симулация позволяват на учащите да експериментират с виртуални среди, които представят реалния живот в учебната среда;
- **Насочващ метод** - информацията се представя на обучаемия на подходящо ниво и време, позволявайки обратна връзка за напредъка в обучението. Новите технологии позволяват на учащите да се включат в нови форми на творчески дизайн чрез комбиниране на различни средства в един продукт;
- **Метод на ресурсите** - технологиите се използват за достъп до информация и др. ресурси, независимо дали са онлайн или офлайн, или друг софтуер. Използването на технологията като информационен ресурс позволява на учащите да развиват своите способности, като задават въпроси и правят изследвания;
- **Метод на свързване** - използват се технологии за комуникация между учащите.

Използването на тези методи от преподавателите в учебния процес може да стимулира и поддържа интереса на студентите към съвременното обучение, допълващо традиционното с предимствата на компютърните и новите технологии.

В този контекст може да се каже, че използването на мултимедийни ресурси в процеса на обучение има някои предимства като:

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA). Нито Европейският съюз, нито EACEA могат да носят отговорност за тях.

- Лесно, интересно и точно представяне на съдържанието на учебния материал;
- Лесно и бързо актуализиране на учебното съдържание;
- Повишаване на възможността за самонаемане и групова работа;
- Създаване на положителна мотивация на обучаемите към съдържанието;
- Насочване на обучаемите към дейности, които развиват мисленето, сравняването, обобщаването, креативността и т.н.

8. Ключови въпроси, които трябва да имате предвид, когато планирате лекции/преподаване/учебни дейности

Настоящата глава е в полза на работата Ви като модератори с преподавателския екип в университета или обучителната институция. Тя може да им бъде предоставена като насоки за работа с препоръчителен характер.

Когато обмисляте адаптации с екипа за подкрепа в университета, помислете за следните въпроси *(не забравяйте първо да вземете мнението на младежите с увреждания, с които работите)*:

Помислете как учащите ще се ангажират с учебната дейност/единица.

Учебната единица предлага ли опции, които могат да помогнат на всички учащи, включително тези с увреждания:

- Да регулират собственото си обучение?
- Да поддържат усилия и мотивация?
- Да ангажират и заинтересуват всички учащи?

Помислете как информацията се представя на учащите.

Предоставя ли информацията опции, които помагат на всички учащи:

- Да достигнат по-високи нива на разбиране и усвояване?
- Разбират ли символите и изразите?
- Разбереат ли какво трябва да се научи?

Помислете как се очаква обучаемите да действат стратегически и да го изразят.

Дейността предоставя ли опции, които помагат на всички учащи:

- Действат ли стратегически?
- Изразяват ли се свободно?
- Какъв физически/виртуален отговор имат?

Какво трябва да вземем предвид?

Редно е да има силен фокус върху целите. В класната стая трябва да има силен фокус върху учебните цели за учащите. Преподаватели и студенти трябва да говорят за това защо тези цели имат значение и как те подкрепят предизвикателни, значими възможности за учене. Ще видите също така учащи да създават свои собствени учебни цели.

Фокус върху променливостта. В учебна среда се очакват разлики в опита, знанията и способностите. Гъвкавите опции са вградени в учебните дейности за всички

учащи. Това позволява на преподавателите и на техните учащи да говорят за това как различни инструменти или ресурси ги подкрепят, докато работят към постигане на целта. Това също означава, че не всички учащи ще правят едно и също нещо по едно и също време.

Акцент върху бариерите в дизайна на средата. В класната стая (физическа или виртуална) фокусът е върху това как да се променя дизайна на целите на учебната програма, оценките, методите и материалите - не върху това как да „поправите“ учащите.

Например, можете да попитате:

„Защо учащите не са ангажирани?“ и да преформулирате въпроса: „Как дизайнът на тази дейност може да ангажира по-добре учащите?“

Стъпка 1: Проактивно проектиране¹⁹

Проактивният дизайн означава, че анализирате целта на учебната единица/лекцията, предвиждате променливостта на вашите учащи и добавяте стратегии за дизайн към учебната единица. По този начин можете да намалите бариерите пред ученето и да сте сигурни, че всички учащи имат пътища за постигане на целта.

Ето как изглежда това на практика:

Анализирайте целта на учебната дейност/задача.

Защо: Имаме толкова много цели за нашите учащи. Искаме те да изградят експертен опит в съдържанието. Искаме те да изграждат умения, да се развиват социално и емоционално и също така да отговарят на стандартите на учебната програма. Една от най-критичните части на планирането е да се анализират и разберат различните части на целта на учебната единица. *(Тези различни части са измеримите резултати от учебната единица и понякога са известни като цели.)*

¹⁹Съгласно насоките, предоставени от <https://www.understood.org/articles/en/lesson-planning-with-universal-design-for-learning-udl>

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA). Нито Европейският съюз, нито EACEA могат да носят отговорност за тях.

Как: Вземете една от вашите учебни цели и отделете средствата (как учащите трябва да демонстрират разбиране) от съдържанието (какво трябва да знаят учащите).

Например, представете си лекция, в която учащите получават информация за етапите на метаморфозата на пеперудата и след това начертават диаграма на процеса. Тази учебна дейност има три основни цели — да накарате вашите ученици да четат, да научат етапите на метаморфозата на пеперудата и да начертаят научен процес. За да анализирате целта, трябва да определите основната цел за тази част от учебната единица.

Всички цели на учебната единица са важни. В крайна сметка ще искате учащите да интегрират всички тях. Но планирането изисква да се отдръпнете и да осъзнаете, че има бариери за учащите във всяка от тези задачи. Можете да осигурите подкрепа за тези бариери.

Предвиждайте променливостта на учащите.

Защо: След като идентифицирате основната цел на дадена учебна единица, тогава можете да предвидите, че ще има променливост във вашите ученици. Някои може да имат много основни знания и умения. Други може би все още учат езика или как да използват академичен речник. Някои може да се затрудняват да изразят това, което знаят, или да имат проблеми с фокуса.

Можете да създадете гъвкави опции в дизайна на целите, оценките, методите, материалите и средата — и да ги направите достъпни за всички ваши ученици.

Как: Проектирайте гъвкави опции за учене, за да ги приведете в съответствие с трите широки мрежи за учене на мозъка: афективна („защо“ на ученето), разпознаване („какво“ на ученето) и стратегическа („как“ на ученето).

За да поддържате променливостта в афективните мрежи, интегрирайте опции за ангажиране, като например:

- Табла за избор за набиране на интереси;
- Опции за сътрудничество за поддържане на усилия и постоянство;

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA). Нито Европейският съюз, нито EACEA могат да носят отговорност за тях.

- Варианти за това как учащите могат да отразяват саморегулацията.

За да поддържате променливостта в мрежите за разпознаване, предложете опции за представяне, като например:

- Визуални и слухови възможности за възприятие;
- Поддръжка на речник за език и символи;
- Графични организатори за разбиране;
- Вижте повече от това, което ви харесва, и по-малко от това, което не ви харесва .

За да поддържате променливостта в стратегическите мрежи, предложете опции за действие и изразяване, като например:

- Помощни технологии;
- Гъвкави начини за записване или изграждане за изразяване и комуникация;
- Контролни списъци или рубрики за изпълнителски функционални умения;
- Добавете стратегии за проектиране, за да намалите бариерите.

Защо: Осигуряването на гъвкав учебен „бюфет“ от опции, от които учащите да избират, намалява бариерите пред ученето. В противен случай тези бариери биха могли да попречат на учащите да постигнат напредък или да се включат в учебната единица. С прилагането на универсалния дизайн на учене правите опциите достъпни за всички учащи. Това е така, защото разбирате, че всеки младеж има различни предпочитания, силни страни и предизвикателства, които варират в зависимост от дадения контекст.

Как: Помислете къде вашите учащи обикновено се затрудняват по време на урок или къде обикновено трябва да преподавате отново. Това са "бариерите". Те могат да ви помогнат да определите къде може да има възможности за интегриране на гъвкави опции във вашия урок. Идентифицирането на конкретни бариери ще ви помогне да избегнете проблема с твърде много възможности. Уверете се, че

изборът ви е в съответствие с уменията и знанията, които искате учащите да научат от учебната единица.

Стъпка 2: Прилагане

Тази фаза включва фасилитиране на учебната единица, наблюдение и получаване на обратна връзка за това как учащите изграждат умения и навици.

Улеснявайте и наблюдавайте.

Защо: Вашите учащи са поканени да поемат някои от своите решения за обучение. Ето защо казваме, че учебните дейности са „улеснени“, вместо „преподадени“. Учащите се насърчават да свързват ученето с въпроси от реалния свят, които имат значение за тях. Те също така са поканени да покажат това, което знаят по различни начини и да изградят основни познания, за да станат „обучаеми експерти“ в дисциплината.

Как: Докато улеснявате усвояването на учебната единица, уверете се, че целта е ясна за учащите. Те трябва да разберат какво работят, за да постигнат. Дайте им достъп до различни опции за това как може да изглежда работата им. Обяснете как тези примери показват, че учащите са постигнали целта на учебната единица.

Например, ако вашите учащи обикновено се затрудняват с нова концепция, след като я представите, можете да направите кратък видеозапис на ключови идеи. Или можете да предложите списък с водещи точки с ключови идеи. След това учащите могат да изберат да използват една или повече от тези опции. Уверете се, че има редовно налични опции, които всеки младеж да използва при необходимост.

По време на учебната единица/лекцията:

- Наблюдавайте как учащите използват опциите.
- Работете с учащите, за да развиете по-задълбочено разбиране за това, от какво се нуждаят - или не - за постигане на целта.
- Предлагайте на учащите обратна връзка, базирана на процеса, докато работят. Свържете обратната връзка, за да напреднете към желаната цел.

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA). Нито Европейският съюз, нито EACEA могат да носят отговорност за тях.

Стъпка 3: Отразете обратната връзка и препроектирайте

Фазата на размисъл и редизайн ви позволява да обмислите следващите си ходове в обучението.

Защо: Този вид формиращо оценяване може да ви помогне да планирате предстоящи преподаване и да задълбочите учебния опит за вашите учаци.

Как: В края на учебната единица/лекцията съберете обратна връзка от учащите за това как са постигнали напредък, какво е подкрепило обучението им и къде са се затруднили. Разгледайте и студентската работа и отзивите. Не забравяйте да използвате собствените си наблюдения върху учебната единица за размисъл.

Запитайте се:

- Смислена и предизвикателна ли беше целта? Учащите знаеха ли каква е целта и задачите, за да могат да напредват?
- Дизайнът на учебната единица предвиждаше ли променливост? Как имаше набор от ангажираност, разбиране на фона и умения? Имаше ли налични гъвкави опции за ангажираност, представяне и действие и изразяване, които учащите можеха да избират?
- Може ли дизайнът на учебната единица допълнително да намали бариерите? Къде учащите все още са блокирани или разочаровани? Къде трябваше да направите промени? Можете ли да посочите една или две нови идеи, които бихте могли да интегрирате в дизайна на учебната единица следващия път? Как бихте могли да си сътрудничите с други учители и да поканите дискусия с учащите за идеи, които да помогнат за намаляване на бариерите и да увеличат предизвикателството и значението на целта?

9. Как да реализираме успешно дистанционно обучение с помощта на най-добрите практики на Универсалния дизайн на учене в рамките на онлайн обучение?

Настоящите насоки са в ползва на договарянето на съответните промени с представители на обучителните институции и могат да им бъдат предоставени като референтен материал.

Много университети преминаха към дистанционно обучение заради пандемията от COVID-19. Университетите използват много различни подходи. Някои

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA). Нито Европейският съюз, нито EACEA могат да носят отговорност за тях.

предоставят синхронно (в реално време) виртуално обучение чрез видеоконферентна технология. Други опитват напълно асинхронно (не в реално време) обучение чрез документи и работни листове, предназначени да подобрят ученето у дома.²⁰

Какъвто и да е подходът, дистанционното обучение може да бъде предизвикателство. Учителите/преподавателите и студентите ще имат нужда от време и практика, за да свикнат с него. Може да Ви се струва обезсърчително да включите всички учащи, когато вашата класна стая е видеоконференция.

За щастие принципите на Универсалния дизайн за учене (UDL) могат да помогнат. Когато планирате, имайки предвид UDL, вие проактивно намалявате бариерите пред ученето, така че всички учащи във вашия клас да могат да се ангажират.

Ето някои най-добри практики за дистанционно обучение с UDL.

1. Изрично преподавайте очаквания и ангажираност.

Видео и дистанционното обучение е напълно различна среда за преподаване и учене. И преподавателите, и студентите, особено тези с увреждания, може да се нуждаят от време и подкрепа, за да се научат как да учат и да се ангажират ефективно в това пространство.

Да приемем, че учащите имат широк спектър от умения, когато става дума за технология за виртуално обучение. Това включва обучение с цифрови материали и свързване за обучение чрез виртуални конференции. И технологиите, до които студентите имат достъп за дистанционно обучение, ще варират.

Изрично и систематично насочвайте как да използвате нови медии за обучение. Съвместно създаване и споделяне на очаквания за това как да се включите в тази учебна среда. Дайте възможности за практика.

²⁰Според изследването по темата „Ресурсите на Understood за преподаватели са подкрепени от изследвания, проверени от експерти и прегледани от учители в класната стая“ от Габриел Раполт-Шлихтман, EdD

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA). Нито Европейският съюз, нито EACEA могат да носят отговорност за тях.

Знайте също, че ще има крива в обучението на всеки. Може да отнеме известно време и многократна поддръжка за всички учащи, за да научат как да взаимодействат и да учат в тази нова среда.

2. Позволете асинхронно обучение.

Някои от вашите учащи може да не могат да гледат поток на живо, независимо дали се дължи на времето, достъпа до интернет или възможността да се съсредоточат върху урок чрез видеоконференция. И някои учащи имат проблеми с обработката на информация, когато тя е представена само в слухова форма.

Ако предоставяте обучение на живо чрез видео, запишете го, за да могат учащите да го прегледат или достъпят по-късно. Можете да качите видеоклипа в пространство като Google Classroom или да го изпратите на вашите учащи по имейл.

Можете също да използвате приложения като [Otter.ai](https://otter.ai), за да генерирате преписи от вашето аудио. (*Otter.ai предлага 600 минути безплатно преписи на месец.*) Други приложения за видео стрийминг предлагат надписи на живо, което може да е несъвършено, но определено полезно.

3. Предложете възможности за водене на бележки.

За много учащи е по-трудно да „гледат“ инструкции чрез видео поток на живо, отколкото в класна стая на живо. Може да бъде предизвикателство да се съсредоточите, да се почувствате свързани, да обработвате информация и да идентифицирате ключови идеи.

По-опитните учащи могат да работят заедно, за да си помагат. Помислете дали да възложите на учащите да водят бележки за класа с помощта на приложенията на Google Classroom.

Наред с преписите и записите, добрите бележки са важни и полезни за всички учащи. Те са особено полезни за учащи, които имат проблеми с фокуса, четенето, писането и други предизвикателства, които затрудняват многозадачността.

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA). Нито Европейският съюз, нито EACEA могат да носят отговорност за тях.

4. Направете материалите достъпни.

Не само видеото трябва да бъде достъпно. Помислете също как да направите изображения и цифрови документи достъпни за всички учащи.

Ето някои най-добри практики, които да използвате, когато създавате материали.

Създавайте кратки текстови описания на изображения и видеоклипове, които използвате по време на видео и дистанционно обучение.

Избягвайте използването на недостъпни PDF файлове, базирани на изображения, за брошури и други цифрови материали. Вместо това използвайте Microsoft Word, Google Docs или друг достъпен формат. (Тези формати имат оптично разпознаване на символи (OCR) за достъп до екранен четец.)

Ако все още не използвате тези практики в класната си стая, опитайте се да подходите към тази ситуация като възможност да научите как да бъдете достъпни за всички. След като свикнете да го правите, е лесно да пренесете тези практики в ежедневни настройки за обучение на живо.

5. Обгрижвайте учащите като учители.

Можете да им предоставите скица и първоначални мисли за това как смятате, че ученето и преподаването могат да работят виртуално, но създайте дейности, които позволяват на учащите да предоставят обратна връзка за вашите планове. Дайте им възможност да създадат съвместно как ще изглежда преподаването и ученето сега, когато всички работите дистанционно.

Комуникацията е особено важна, когато работите от разстояние. Питайте учащите си редовно за техните нужди и бъдете готови да бъдете гъвкави и отзивчиви към техните притеснения.

Не забравяйте, че много студенти са дигитални местни хора. Попитайте за техните предпочитания и иновативни идеи как да подходите към онлайн обучението. Това

подкрепя свободата на действие на обучаемия, самоопределянето и мотивацията за учене в тази среда.

6. Активно изграждат подкрепяща общност.

Когато не сте заедно в класната стая, не е толкова лесно да се консултирате с учащите относно тяхното емоционално и физическо благополучие. Вградете време във вашето преподаване и учене, за да намалите социалната изолация и да поддържате чувствата на свързаност и принадлежност.

Интегрирайте видео дискусии в малки групи (в допълнение към цялата група) и използвайте дискусийни табла за по-големи учащи.

Някои видео приложения, като Zoom, ви позволяват да създавате отделни „стаи“ за дискусии. *(Zoom временно премахва 40-минутното времево ограничение за безплатни основни акаунти за университети, засегнати от епидемията от Коронавирус. Научете повече за това как да получите достъп за вашия университет.)*

Ако е възможно, опитайте се да настроите седмични (или по-чести) индивидуални виртуални проверки или кратки телефонни разговори с всеки от вашите учащи. Най-вече насърчавайте ангажираността, за да помогнете на вашите учащи да се почувстват така, сякаш имат свобода на действие в това онлайн пространство. В края на краищата това е и тяхната учебна общност.

Има три принципа, които трябва да се вземат предвид в рамките на UDL подхода:

- Ангажираност и защо да учим;
- Представяне и какво да научим;
- Действие и изразяване и начин на учене.

Ето няколко начина за използване на тези принципи на UDL преди, по време и след всеки онлайн урок, които вие като модератор за поддръжка на хора с увреждания можете да предложите на лекторите и академичите:

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA). Нито Европейският съюз, нито EACEA могат да носят отговорност за тях.

Преди онлайн преподаване

Планирането е задължително при използване на UDL в онлайн обучение. Плановете ще ви помогнат да отговаряте по-добре на нуждите на всички учащи.

Уверете се, че преподавателите и академиците мислят как да проектират физическата класна стая, за да бъде достъпна за всички. Те трябва да помислят как да проектират онлайн пространство за обучение със същата цел. *Например, как показвате информация, за да сте сигурни, че учащите и семействата могат лесно да я намерят?*

Те трябва да обмислят каква технология могат да използват в учебната единица. Имайки предвид, че технологията за подготовка може да отнеме повече време от очакваното, особено ако те все още се чувстват добре с нея.

Стратегиите, които можете да предложите на преподаватели, са:

- **Отделете време, за да преподавате изрично за технологията, която ще използвате.** Дайте време на учащите да изследват онлайн средата за обучение точно както биха изследвали физическа класна стая по време на ориентация или отворена къща.
- **Предвиждайте всякакви погрешни схващания или въпроси, които учащите могат да имат относно задачите, материалите или технологията на даден урок.** Проактивно се обърнете към тях с лесно достъпни и достъпни ресурси.
- **Помислете за темпото на учебната дейност в онлайн среда.** Планирайте как можете да използвате планираните почивки по време на обучението и работното време.
- **Проверете достъпността на материалите, които създавате или използвате.** Например, проверете дали можете да включите надписи или говор към текст за учащи, които имат полза от четенето на съдържание. Или можете да опитате виртуални математически манипулации за тези, които се възползват от визуални представяния.

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA). Нито Европейският съюз, нито EACEA могат да носят отговорност за тях.

- **Вижте повече от това, което ви харесва, и по-малко от това, което не ви харесва.**

По време на онлайн преподаване

Предлагайте различни опции, докато преподавате онлайн. Даването на смислен избор на учащите може да им помогне да се ангажират със съдържанието. Тези избори могат също да мотивират учащите да учат в предизвикателни или нови ситуации като онлайн обучение.

За да предложите избор в онлайн среда, ще трябва да разчитате на характеристиките на технологията, която използвате, като стаи за разбивка, дискуссионни табла, екранни снимки и кутии за чат. Когато си сътрудничите с други членове на персонала, включително съучители, специалисти и парапрофесионалисти, можете да използвате индивидуални срещи или срещи в малка група, за да предложите на учащите различни възможности за учене.

Стратегиите, които можете да предложите на преподаватели и академици, са:

- **Осигурете избор за това как учащите могат да взаимодействат онлайн.** Например можете да позволите на учащите да решат дали да се присъединят към видео учебната дейност на живо с включено или изключено видео. Учащите, които изпитват безпокойство, може да се възползват от възможността да изберат да запазят видеоклипа си изключен.
- **Предложете опции за това как учащите могат да се ангажират със съдържанието.** Можете да предложите табло за избор, така че учащите да могат да изберат да слушат подкаст, да гледат видеоклип или да прочетат статия по темата.
- **Дайте на учащите известен контрол върху това как и кога се включват в работата.** Например, можете да запишете вашите видео преподаване на

живо, така че учащите да могат да изберат да гледат отново цялата сесия или части от нея.

- **Бъдете непредубедени относно формата,** който може да приеме работата на учащите – от текстови документи до продукти на визуални изкуства.

След онлайн преподаване

Тъй като онлайн обучението е ново за много учители и учаци, отделете време за размисъл след учебната дейност. Вие и вашите учаци можете да помислите за ролите, които сте играли в даден урок, и как тези роли работят заедно.

Стратегиите, които можете да предложите на преподаватели и академици, са:

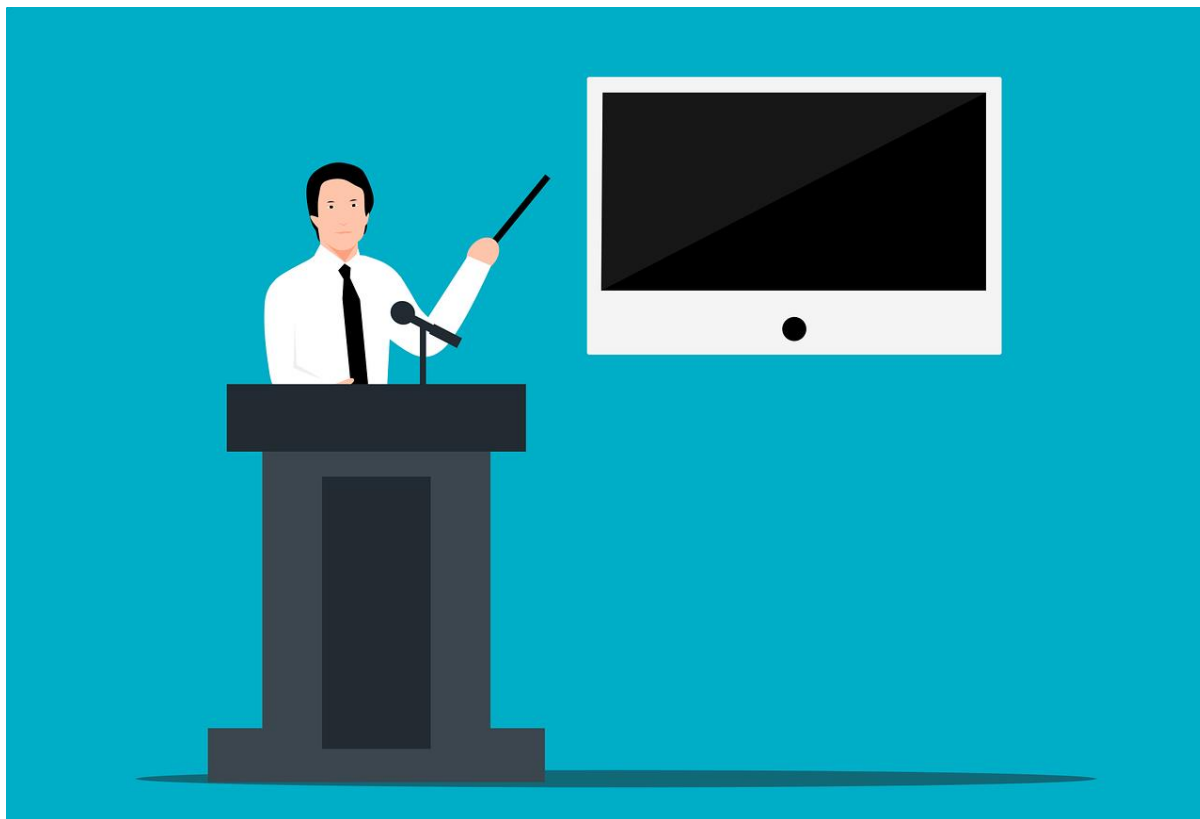
- **Помогнете на учащите да обмислят своите силни страни и нужди, когато учат онлайн.** Те могат да поддържат списък с това кои функции и стратегии за онлайн обучение поддържат най-добре тези силни страни и нужди.
- **Позволете на учащите да създават съвместно подходи за онлайн учебни дейности.** Студентите може да знаят за различни технологии, за които вие все още учите. Това е добър шанс да надграждате силните страни на учащите и да ги овластявате в тяхното учене.
- **Научете за начините, по които можете да подобрите вашите виртуални инструкции, като попитате учащите какво мислят.** Използвайте анкети, рубрики или водене на дневници, за да дадете шанс на учащите да оценят собственото си обучение и да ви дадат обратна връзка за вашето преподаване.
- **Споделете своите прозрения с други учители и служители.** Подпомагането на по-добрия достъп на студентите до тяхното обучение е споделена отговорност на университетския персонал.

Сглобяване на всичко

UDL може да изглежда обезсърчително, ако се опитате да покриете всеки един аспект от него наведнъж, особено когато сте нови в използването му с онлайн обучение. Започнете с няколко стратегии и бъдете последователни в изпълнението. Това ще направи вашите нови практики навици.

Чрез проактивно планиране за достъпност и променливост ще бъдете подготвени да посрещнете много различни нужди от обучение и мислене във вашата физическа или виртуална класна стая.

10. Насоки за достъпност при изготвяне на визуално съдържание

Смятаме, че вземането под внимание на проблемите с достъпността е важно преди подготовката на точното съдържание за всякакъв вид учебен материал, за да се осигури пълна достъпност за всички хора (без значение студенти или учители/преподаватели).

Ето защо, идвайки от практиката на консорциума и силните изследвания в областта, проведени от университета Нотингам Трент в Обединеното кралство ²¹,

²¹Текстови формати и уеб дизайн за читатели с увредено зрение и дислексия – Ясен текст за всички Линдзи Евет*, Дейвид Браун, Изследователска група за интерактивни системи, Училище по компютърни науки и информатика, Университетът Нотингам Трент, Бъртън Стрийт, Нотингам NG1 4BU, Обединено кралство

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA). Нито Европейският съюз, нито EACEA могат да носят отговорност за тях.

през последните години предлагаме общ стандарт, за да осигурим подход на „ясен текст за всички“, както следва:

- **Размер на точката.** Минимум 12 точки, 14 точки идеално
- **Контраст.** За слепи и слабовиждащи черно на бяло; за дислексик, тъмно синьо върху бледо синьо или черно върху жълто; избягвайте светъл текст на тъмен фон
- **Цвят.** Избягвайте зелено, червено/розово
- **Типово лице.** Sans serif е предпочитан както за слепи и частично зрящи, така и за хора с дислексия, напр. Arial, Universe, New Century Schoolbook, Comic Sans
- **Типови стилове.** Избягвайте главни букви, подчертаване и курсив; използвайте получер, за да подчертаете, вместо курсив или подчертаване
- **Водещ параграф.** 1,5–2
- **Подравняване.** Наляво; избягвайте оправдан текст - неравномерното разстояние е трудно както за дислексиците, така и за тези със зрителни проблеми
- **Дължина на линията.** Между 60 и 70 букви на ред; твърде късите или твърде дългите линии уморяват очите. Същото важи и за дължината на изречението и абзаца
- **Колони.** Ясно поле между колоните; ако пространството не позволява, използвайте вертикално правило
- **Задаване на текст.** Избягвайте поставянето на текст около изображения, ако това означава, че линиите започват на различни места. Задайте текст хоризонтално, а не вертикално. Избягвайте да поставяте текст върху изображения; не започвайте изречения в края на редовете
- **Хартия.** Избягвайте лъскава хартия и хартия, която е толкова тънка, че позволява текстът да прозира от обратната страна; избягвайте сгъването на хартия, където гънките могат да скрият текста.
- **Стил на писане.** Кратки прости изречения, ясни и кратки